

کرانه‌های داستان

دوره جمع خوانی و تحلیل داستان

۸ جلسه

شاید بزرگ‌ترین دستاورد نقد ادبی به عنوان یک دانش
نوظهور توجه و تمرکز بر متن باشد. در گذشته به متن بر
اساس ارزش‌های عام انسانی نگریسته می‌شد و هر
مخاطبی از منظر و ظن خویش خود را یار و دوستدار
ادبیات می‌دانست. امروز اما به روشنی می‌دانیم که اتفاق
اصلی درون متن می‌افتد.

در کتاب‌های آموزشی برای درک آسان‌تر داستان را به
عناصری تجزیه می‌کنند و آن عناصر را مورد بررسی قرار
می‌دهند. اما درواقع عناصر داستان مقولاتی تجربیدی
هستند که از داستان استخراج می‌شوند و هر کدام بر
خصلت‌های مشترکی تأکید می‌کنند که از بررسی تعداد
زیادی داستان استقراء شده‌اند.

به همین دلیل آموزش عناصر داستان کمابیش در
محیطی انتزاعی اتفاق می‌افتد. اما کدام جمله از داستان

جزو طرح آن محسوب می‌شود و کدام جمله برای شخصیت‌پردازی نوشته شده؟ آیا اصولاً این عناصر از هم جدا هستند؟

در دوره تحلیل داستان اصل بر خواندن سطر به سطر متن در جمع و تحلیل جمله به جمله آن است. واقعیت این است که مقوله عناصر داستان در تار و پود متن نهفته است و در واقع این رفتار نویسنده با اشیاء و اجزا و واژگان است که به این عناصر انتزاعی هویت می‌بخشد.

در این دوره به استثنای جلسه پنجم که به یک مقاله استثنایی اختصاص دارد، برای هر روز یک داستان انتخاب شده که هر یک در نوع خود بی‌نظیرند و از شاهکارهای ادبیات ایران و جهان محسوب می‌شوند.

هر کدام از داستان‌های این دوره به مناسبت تمرکز بیشتر بر یکی از مباحث اصلی داستان و داستان‌نویسی انتخاب شده‌اند. البته بحث و تحلیل هیچ‌گاه به یک مبحث محدود نخواهد شد. می‌خواهیم برای کشف و فهم داستان تا دورترین کرانه‌های آن پیش برویم.

این دوره شاید برای علاقمندان عمومی ادبیات در حکم گذاشتن مته به خشخاش باشد و توقف قرائت داستان و سخن گفتن از آن در پی هر بند یا جمله، این عزیزان را خسته کند. این جلسات شاید بیشتر به کار هنرجویان داستان‌نویسی بیاید. آن‌ها که می‌خواهند با داستان و نویسندگان تا لحظه خلق داستان و ورز دادن آن پیش بروند. حداقل پیش‌نیاز این دوره کتاب قدیمی و دوست داشتنی «هنر داستان‌نویسی» اثر زنده‌یاد ابراهیم یونسی است. مطالعه هر چه بیشتر در این زمینه برای هنرجویان مفید خواهد بود. کتاب‌هایی از جمله «جنبه‌های رمان» اثر ادوارد مورگان فورستر و ترجمه ابراهیم یونسی و مجموعه ۴ جلدی جذاب و متنوع «حرفه داستان نویس» ترجمه کاوه فولادی نسب و مریم کهنسال.

جلسه اول :
داستان : گل سرخی برای امیلی

اثر: ویلیام فاکنر	ترجمه نجف دریابندری
مبحث : طرح، ساختار نمایشی، زاویه دید	

جلسه دوم :	
داستان: داش آکل	
اثر : صادق هدایت	
مبحث : کشمکش در لایه های داستانی، درونمایه	

جلسه سوم:	
داستان : الف	
اثر : خورخه لوئیس بورخس ترجمه: احمد میرعلایی	
مبحث : محتمل نمایی، شیء فی نفسه، واقعیت داستانی	

جلسه چهارم:	
بوف کور	

اثر: صادق هدایت
مبحث : طرح، ساختار نمایشی، الگو

جلسه پنجم:
مقاله: پیام‌های زیبایی شناختی
نویسنده: اومبرتو اکو
ترجمه و تلخیص و تألیف : استاد سعید ارباب‌شیرانی
مبحث: زبان و ادبیات

جلسه ششم:
داستان: حی بن یقضان
اثر: ابوعلی سینا
داستان: گودمن براون جوان
اثر: ناتالی هاثورن
رمز و داستان رمزی در ادبیات کهن

جلسه هفتم:
داستان : سازروچیلد

اثر: آنتوان چخوف
مترجم: سیمین دانشور
آغاز سمبولیسم

جلسه هشتم :
داستان : پیرمرد بر سر پل
داستان : یک گوشه پاک و پر نور
اثر: ارنست همینگوی
ترجمه : احمد گلشیری
سمبولیسم و داستان مدرن